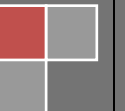

2018

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI PAZAR İLÇE RAPORU

Hazırlayanlar:
Mehlika DİCLE
Emrah ORAL
Hayrul ŞEN

İçindekiler

1. İLÇE KÜNYESİ	3
2. GİRİŞ	3
3. SOSYAL YAPI.....	4
4. İKTİSADİ YAPI.....	4
5. ALT YAPI.....	7
6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ.....	7
7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	8
8. KAYNAKLAR	9
9. İLETİŞİM.....	10

1. İLÇE KÜNYESİ

İLÇE ADI	PAZAR
BAĞLI OLDUĞU İL	TOKAT
NÜFUS (2017)	13.570
YÜZÖLÇÜMÜ	270 km ²
İL MERKEZİNE UZAKLIK	25 Km
NÜFUS YOĞUNLUĞU	50,2 kişi/km ²
RAKIM	570
BELEDİYE SAYISI	2
KÖY SAYISI	15
KAYMAKAM	Resul ÖZDEMİR
BELEDİYE BAŞKAN	Şerafettin PERVANLAR

2. GİRİŞ

TR83 Bölgesinde yerel potansiyeli, dinamikleri ve özgünlükleri ortaya çıkararak bunları en iyi şekilde değerlendirip planlayabilmek amacıyla faaliyet gösteren Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından ilçe çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Ajans uzman veya uzmanlarınca hazırlanan bu rapor Pazar ilçesinin sosyal ve ekonomik yapısı, çevre-altyapı hizmetleri gibi mevcut verilerini ortaya koymaktadır.

Pazar İlk çağlarda Kral Yolu, sonralarında İpek Yolu üzerinde bulunması ve sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynaklarıyla birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. sürekli istila,tahrip,yağma ve isyanlara sahne olmuştur. Antik dönemde Kazova'nın ismi Dazimon, Dazimontis, Pazar yerleşiminin adı Cellarion, ilçenin önemli diğer bir yerleşim olan Erkilet'in adı ise Archalis'dir. Pazar sonraları Türklerin eline geçince Kazabad, Kazova, Ayna Pazarı, Aynalı Pazar, Eğrişehir, Avnıbey Pazarı, Ayan Pazarı gibi isimlerle de anılmıştır.

Pazar-Tokat yolu üzerinde bulunan Anadolu Selçuklu eserlerinin en güzellerinden Kervansaray (1238) aslına uygun restorasi yapılarak adına yakışır bir halde turizme kazandırılmıştır.

Pazar 19.06.1987 gün ve 3392 kanunla 04.07.1987 tarihinden itibaren İlçe Merkezi olmuş ve 01.08.1988 tarihinden itibaren faaliyete geçmiştir

Orta Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Pazar ilçesi coğrafi konum itibariyle 40° 10' - 40° 17' kuzey enlemleri, 36° 06' - 36° 22' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Tokat-Turhal karayolundan 5 km içeride ve Tokat'tan 25 km. uzaklıktadır. İlçenin yüzölçümü 276 km² dir. İlçe merkezi 570 m rakımındadır. İlçenin kuzeyinde Turhal ilçesi, güneyinde Artova ilçesi, batısında Turhal ve Zile ilçeleri, doğusunda ise Tokat ili yer almaktadır. İlçenin güneyinde Artova ilçesiyle sınırı dağlık bir bölgedir. Kuzeyi ise Yeşilirmak ve Kazova ile çevrilidir. İlçe köylerinin 6 adeti dağlık, kıraç ve ormanlık arazide, 9 adeti ise ovadadır.

Pazar ilçesi Karadeniz İklimi ile Orta Anadolu'nun kara iklimi arasında geçit bölgededir. İlçe rutubetli rüzgarlara maruz kalması nedeniyle ılıman bir iklim sürmektedir. İlçede yağışlar

genellikle aylara dağılmış bulunmaktadır. Ortalama yıllık ısı kışın 3-5, yazın ise 13-35 derece arasında değişmektedir.

İlçedeki yerel yönetim birimleri ise Pazar Belediyesi ve Üzümlören belde belediyeleridir. Pazar Belediyesi, Tokat -Turhal-Zile -Pazar Katı Atık Yönetim Birliği üyesidir.

Pazar İlçesi,T.C. Kalkınma Bakanlığı'nın 2004 yılında hazırladığı "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması"nda, 872 ilçe arasında 628. sıradadır. Gelişmişlik grubu sıralamasında 4. grupta yer alan ilçe; Tokat'a bağlı ilçeler arasındaki sıralamada sekizinci sırada yer almaktadır.

3. SOSYAL YAPI

2017 yılı ADNKS verilerine göre nüfusu 13.570 Kişi olan Pazar nüfusunun 4.635 kişisi şehirde 8.935 kişisi kırdan yaşamaktadır, Türkiye'deki 971 ilçe içerisinde nüfus büyüklüğü açısından 700. sıradadır. Tokat'a bağlı ilçeler arasındaki nüfus büyüklüğü sıralamasında ise sekizinci sırada yer almaktadır.

İlçede yaşayan nüfusun % 65,9'u kırsal alanda yaşamaktayken, % 34,1'i kentsel alanda yaşamaktadır

Pazar'ın ülke genelindeki 892 ilçe arasındaki nüfus büyüklüğü sıralamasında, 2012 yılında 645. sırada yer alan ilçe, ilçe sayısının 971'e çıkması ve azalan nüfus sebebiyle 700.sıraya gerilemiştir.

Pazar İlçesine bağlı Üzümlören Beldesinin nüfusu 3.935'dir.İlçe nüfusunun %50,1'i kadın, % 49,9'u erkektir.Toplam nüfus içerisinde 15-29 yaş arası gençlerin oranı %23.9 , 65 yaş üstü yaşlıların oranı ise % 9.6'dır.

Pazar ilçesinde Eğitim-öğretim 21 Okul 152 derslikte 2.216 öğrenci ve 233 öğretmenle devam etmektedir. öğrenci başına düşen öğretmen sayısı, İlkokul ve Ortaokullarda 15 Mesleki ve Teknik liselerde ise 12'dir

Gazi Osman Paşa Üniversitesine bağlı olarak 2009 öğretim yılında Pazar Meslek Yüksek Okulu İşletme Yönetimi, Bankacılık, Sigortacılık, Çocuk Gelişimi Programcılığı ve Evde Hasta Bakımı ve Maliye adı altında altı (6) bölüm açılmıştır.

Pazar ilçesinde Sağlık Bakanlığına bağlı 15 yataklı Entegre İlçe Hastanesi, 1 Toplum Sağlığı Merkezi, 2 Aile Sağlığı Merkezi 6 adet Aile Hekimliği Birimi, 4 Köy Sağlık Evi,1 adet 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu mevcuttur.

İlçedeki sağlık hizmetleri; 6 pratisyen doktor ve 9 ebe tarafından sunulmaktadır.

İlçede sosyal ve kültürel altyapı tesisleri bulunmamaktadır.

4. İKTİSADİ YAPI

Pazar ilçesi Tokat'ın en önemli ovalarından biri olan Kazova Ovası'nında yer almaktadır. Dolayısıyla ilçe ekonomisi tarım sektörü ile şekillenmektedir. İklimi turuncgiller hariç her türlü sebze ve meyve yetiştirmeye müsait olan ilçede öne çıkan ürünler; domates, biber,

patlıcan, taze fasulye, şeker pancarı, barbunya, kavun-karpuz olarak sayılabilir. Pazar Belediyesi Yaş Sebze ve Meyve Hali sahip olduğu uygun fiziksel şartları ile yaş sebze meyve ticaretinin en yoğun olduğu yaz aylarında hizmet sunmaktadır. Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği, ceviz yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapmaktadırlar.

İlçe yüzölçümünün % 42,9'unu tarım arazileri oluşturmaktadır. Tokat ilinde sulanan tarım arazilerinin % 8,2'si Pazar ilçesinde bulunmaktadır. İlçedeki tarım arazilerinin % 84'ü sulanabilmektedir. İlçe de 33.550 dekarlık orman alanı mevcuttur 116.140 dekarlık tarım arazisi toplam arazinin %42,9'unu oluşturmaktadır. çayır ve mera olarak kullanılan alanlar neredeyse tarım arazileriyle eşit alan kaplamaktadır. 110.560 dekarlık bu alan toplam arazinin %40,8'ine karşılık gelmektedir.

Pazar ilçesinde Sebze-meyve ,tahıl ve hayvancılık üretimleri yapılmaktadır.2016 yılında taze fasulye 9.968 ton, Barbunya 1.600 ton, karpuz 6000 ton, kavun 2520 ton,dolmalık biber 2910 ton ,129 ton Sofralık ,4 ton salçalık domates yetiştirilmiştir.11800 adet kiraz ağacı 7500 adet şeftali ağacı ,5600 elma ağacı bulunmaktadır.

Tokat'ta örtü altı tarımı yapan 88 köyden 2'si ilçede bulunmaktadır. Bu köylerde faaliyet gösteren 2 işletme 9 hektar alanda sebze ve meyve üretimi yapmaktadır.

İlçe ekonomisindeki önemli bir diğer yapıtaşı ise hayvancılıktır. İlçedeki büyükbaş hayvan sayısı 7457, manda 1043 toplam 8500'dür. İlçedeki koyun sayısı 3000 ve keçi sayısı 2000'dir. Hayvansal ürünler arasında et, süt, bal, tereyağı ve yumurta önemli yer tutmaktadır.

Sanayi sektöründe ilçede 5 adet işletme faaliyet göstermekte ve bu işletmelerde 64 kişi çalışmaktadır. İşletmelerin 4 adeti gıda sektöründe, 1 adeti ise orman ürünleri sektöründe faaliyet göstermektedir.

İlçede hizmet faaliyetleri genel olarak kamu kurumları ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları eliyle sağlanmaktadır.

İlçede TC Ziraat Bankası A.Ş.'nin bir adet şubesi bulunmaktadır.

İlçe sınırlarında bulunan Ballica Mağarası Türkiye'nin 28 jeolojik miras alanından biridir. Mağara, dünyanın en büyük mağaraları arasında gösterilmektedir. Ballica Mağarası Tokat ili Pazar ilçesine 8 km, Tokat kent merkezine 33 km mesafede bulunmaktadır. Bölgenin en yüksek tepesi olan Akdağ'ın kuzey yamacında bulunan mağaranın rakımı 1085m'dir. Ballica mağarası, 3.4 milyon yıl önce oluşmaya başladığı sanılan ve oluşum süreci halen devam eden, ülkemizin ve dünyanın en önemli mağaralarından birisidir. Mağara içerisinde girişten 19m yukarıya

çıkılabilmekte, 75 m aşağıya inilebilmekte olup bu aralıkta 5 kat ve 9 büyük salon

bulunmaktadır. 94 yüksekliğindeki mağara, içerisinde barındırdığı makarna ve pırasa biçimli sarkıtlar, soğan sarkıtlar, dikitler, sütunlar, havuzlar, damlataşları, mağara incileri, mağara gülleri ve ebruları ile dünyanın ve ülkemizin en seçkin ve en zengin oluşuma sahip örneklerindedir. Özellikle soğan sarkıtlar ülkemizde başka hiçbir mağarada bulunmamakta ve Ballica mağarasının nadir olma özelliğine kavuşmasını sağlamaktadır. Yine dikitsiz sarkıtlar da bu mağarayı diğer mağaralardan farklı kılan başka bir yapıdır. Ballica mağarası

önemli bir iç turizm potansiyeli oluşturmakta ve ilçe ekonomisine katkı sağlamaktadır

Mahperi Hatun Kervansarayı, tarihi İpek yolu üzerinde Tokat- Amasya güzergâhında, Anadolu Selçuklu Devleti'nin en güçlü kadın politik karakteri olan Sultan I.Alâeddin Keykubat'ın eşi Mahperi Hatun 1238-1239 yılında yaptırmıştır.

Kervansaray yazlık ve kışlık olmak üzere iki ayrı bölümden meydana gelmiştir. Yazlık bölüm avlu etrafında çevrili revak ve

arkasındaki bölümlerden ibarettir. Kışlık kısım ise, iki sıra halinde payelerle üç bölüme ayrılmış üzeri de tonoz örtülü olup, tamamen dışa kapalıdır.

Kervansaray kesme taştan dikdörtgen planlıdır. Giriş kapısı oldukça gösterişli olup dikdörtgen şekilde, sivri kemerli niş içerisindedir. Giriş kapısının üzerinde yapım kitabesi bulunmaktadır. Nişin içerisindeki kapı yuvarlak kemerli olup, alternatif dizili iki renkli taşlardan oluşturulmuştur. Anadolu Selçuklu medrese ve kervansaraylarının portallarının bir benzeridir.

Restorasyon çalışmaları tamamlanan Mahperi Hatun Kervansarayı, halen restoran olarak ziyaretçilerine hizmet vermekte ve Yerli ve Yabancı turistlerin uğrak mekanları arasındadır.

Bugün Pazar -Tokat arasında ilçeye üç km uzaklıkta olan köprü, tarihi İpek Yolu güzergâhında Mahperi Hatun Kervansarayı'na ulaşımı sağlamak üzere Yeşilirmak üzerine kurulmuştur.

Köprü'nün yapılış tarihi belli olmamakla birlikte, köprü'nün kervansarayla birlikte 1235-1240 yıllarında yapılmış olduğu kabul edilebilir. Dört kemer gözlü olarak inşa edilen köprü'nün genişliği

5,30 m'dir. Kenarlarında 0.40 m genişliğinde ve 0,55 m yüksekliğinde taşan korkuluklar vardır. Köprü'nün sivri kemer açıklıkları, merkezden yanlara doğru kademeli şekilde daralmaktadır. Ancak merkezdeki kemer gözünün bir yanında iki diğer yanında tek açıklığın yer alması, asimetrik bir görünüme neden olmaktadır.

Kaz Gölü Yaban Hayatı Koruma Sahası, Pazar - Zile karayolu üzerinde Üzümlören Beldesi mevkiindedir. İl merkezine uzaklığı 39 km, Turhal ilçesine 19 km, Pazar ilçesine 11 km, Zile ilçesine 23 km uzaklıktadır. Yedi bin dönüm alana sahip ve büyük bölümü sazlarla kaplı olan bu göl, yerli ve göçmen kuşların yuvalanma ve kuluçkalaşma alanıdır. 108 kuş türünü barındırmaktadır. Kaz Gölü'nde yer alan gözetleme kulelerinde teleskopla kuş türlerinin gözlemlenmesinin yanı sıra, kıyısında güneşin batışı seyredilebilmekte ve gölde sazlar arasında salla gezinti yapılabilmektedir. Diğer tarihi yapıtlarla ballica mağarasıyla değerlendirildiğinde Pazar ilçesi büyük bir turizm potansiyeli taşımaktadır. Halihazırda ballica mağarasını ziyaret eden çok sayıda yerli turist bulunmaktadır.

5. ALT YAPI

İlçe il merkezine 25 km, Turhal ilçesine 27 km, Zile ilçesine 50 km uzaklıkta olup, asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. İlçenin havaalanına uzaklığı ise 7 km'dir. İlçe merkezi ile bütün köylerin yol bağlantısı vardır. İlçeye bağlı köylerin içme sularının temin edilmiş şekilleri ile köylerin kanalizasyon durumlarında herhangi bir sıkıntı yaşanmamaktadır.

6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ

Yararlanıcısı Tokat-Turhal-Zile-Pazar Belediyeleri Uluslar arası Toptancı Hal Tesisleri İşletme Birliği olan Tokat-Turhal-Zile-Pazar Belediyeleri Uluslar arası Yaş Sebze ve Meyve Hali Ön Fizibilite ve Avan Proje Çalışması OKA tarafından desteklenmiştir.

Yararlanıcısı Tokat-Turhal-Zile-Pazar Katı Atık Yönetim Birliği olan Tokat-Turhal-Zile-Pazar Belediyeleri Uluslar arası Yaş Sebze ve Meyve Hali Ön Fizibilite ve Avan Proje Çalışması OKA tarafından desteklenmiştir.

Amacı Pazar ilçesindeki Kaz Gölüne yatırım yapılarak, yerli ve yabancı turistlerin ziyaret edip, vakit geçirebileceği turistik bir cazibe merkezi oluşturmayı hedefleyen yararlanıcısı Pazar Kaymakamlığı olan "Gölün Büyüsü" projesi OKA tarafından desteklenmiştir.

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Yatırımlarına Mali Destek Programı kapsamında Ballica Mağarası Tabiat Parkı Rekreasyon projesine OKA 589.964,80 TL destek sağlanmıştır

Ballica Mağarası Tabiat Parkında; oturma alanı 248 m² olan Kır Lokantasında 48 kişilik kır lokantası, 68 kişilik teras, 40 kişilik restoran, bebek bakım odası, mutfak, danışma, bay bayan engelli tuvaletler, elektrik ve temizlik, mekanik odası olacak. Oturma alanı 33.6 m² olan Büfede depo, tuvalet, çöp odası ve servis alanı mevcut olan yapılar tesis edilecektir. Başvuru sahibinin Orman ve Su İşleri Bakanlığı 11. Bölge Müdürlüğü olduğu bu projede Pazar Köylere Hizmet Götürme Birliği ortak kuruluş olarak yer almaktadır. Bu projeye Yerli turist sayısında beklentisi %100 artış beklenmektedir.

7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

- Pazar ilçesi, Tokat-Turhal karayoluna 5 km uzaklıktadır. İl içindeki ana ulaşım yolu güzergahında bulunmaktadır.
- Pazar ilçesinin tarım ve turizm sektörü ile gelişeceği öngörülmektedir.
- Tarımsal üretimde en büyük sıkıntı pazarlama alanında yaşanmaktadır.
- İl dışına gönderilen yaş sebze ve meyve ürünleri yüksek nakliye masrafları nedeniyle üretim yerinde komisyonculara satılmaktadırlar. Büyük ölçüde kayıt dışı olan bu yaş sebze ve meyve ticaretinde; çeşitli dönemlerde bölge dışından gelen komisyoncular ve üreticiler arasında ödeme problemleri yaşanmaktadır.
- İlçede yaş sebze ve meyve halinde Pancar Kooperatifine ait ambalajlama-paketleme tesisi ve soğuk hava deposu kurulmuştur. Bu tesiste domates paketleme işlemi yapılmaktadır. Tesiste bulunan makine ve teçhizat istenilen düzeyde çalışmamaktadır.
- İlçede üretilen yaş sebze ve meyvenin pazarlanmasına ilişkin altyapının güçlendirilmesine ihtiyaç vardır.
- Tarım sektöründe faaliyet gösteren aile işletmeleri için girdi maliyetleri yüksek düzeydedir. Aile işletmelerinin örgütlü bir üretim modeli benimsemesi önem taşımaktadır.
- Bitkisel üretim alanındaki üretici birlikleri ticaret yapamamaktadır.
- İlçede üretilen domates Hatay'dan Ortadoğu pazarına gönderilmektedir.
- İlçede bitkisel üretim alanında daha sağlıklı ve katma değeri yüksek ürünlerinin üretimi önem taşımaktadır.
- İlçede tarım sektöründe bitkisel üretim ve hayvancılık bilinçsiz yapılmaktadır. Piyasa-pazar talebi gözetilerek planlı bir üretim modelinin benimsenmesi yönünde çalışmalara gerek duyulmaktadır.
- Tarım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler yenilikçi yöntemlere karşı tutum sergilemektedir.
- Ülke genelinde tarım sektörünün problemleri arasında yer alan bölünmüş arazi sorununun hakim olduğu ilçede, toplulaştırma uygulamaları ile bu sorunun çözülmesi gerekmektedir.
- Tarım alet ve makinelerine her küçük aile işletmesinin yatırım yapması işletmelerin finansman sıkıntısı yaşamalarına neden olmaktadır.
- İlçede örtü altı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.
- Domates üretiminin ağırlıklı olduğu ilçede, ayçiçeği ve mısır üretimi yaygınlaşmaktadır.
- İlçede bir tıbbi aromatik bitki olan ekinezya bitkisi yetiştirilmektedir.
- Anadolu Manda Islahı projesi kapsamında ilçede Çiftlik ve Ovayurt köylerinde mandacılık yapılmaktadır.

- Turizm sektörünün gelişmesi için en önemli problem tanıtım eksikliği görülmesine rağmen; en önemli eksiklik turizme yönelik altyapı alanındadır.
- İlçenin acilen çözülmesi gereken sorunları işsizlik, gelir yetersizliği, göç, eğitim, kırsal alanda bilinçsiz üretim ve pazarlama teknikleri olarak değerlendirilmiştir.
- İlçenin mekansal organizasyonu açısından önemli ve öncelikli görülen alanların başında turistik alanların korunması ve turizm altyapı tesislerinin eksikliği gelmektedir. Diğer öncelikli alan ise, sosyal altyapı tesisi gelmektedir.
- İlçede çocuk ve gençlere yönelik hizmetler ile kadınların sosyal hayata katılımları için sosyal tesis eksiklikleri vurgulanmaktadır.
- İlçede hazine arazisi bulunmaması ve 18.madde imar uygulamasının yapılamamasından dolayı ilçe merkezinde yeşil alan düzenlemeleri yapılamamaktadır..
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı destekli biyolojik atıksu arıtma tesisi projesi hayata geçirilmiştir
- İlçede öğrenim gören Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin konaklama ve ulaşım problemleri vardır.
- İlçede kent meydanında bulunan Eski Hükümet Konağı'nın restore edilmesine ihtiyaç vardır.
- İlçede sportif altyapı tesisleri eksikliği bulunmaktadır.
- İlçede Tokat ilinin üç önemli turizm değeri olmasına rağmen, ilçe turizm sektöründen gelir elde edememektedir.
- İlçede STK'lar arası işbirliği sınırlıdır.
- İlçede faaliyet gösteren STK'lar ve işletmeler Merkez ilçe ile zayıf ağ ilişkilerine sahip olduklarından dolayı faaliyetlerinde problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

8. KAYNAKLAR

Gıda, Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü Verileri, 2017

Pazar Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2017

Yeşil P.,Yeşil M., Yılmaz H., 2008, “ Jeolojik Miras Alanlarının Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi: Balıca Mağarası Örneği”, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, sf: 241-248

www.meb.gov.tr Erişim: Nisan 2018

www.pazar.bel.tr Erişim: Nisan 2018

www.tokatpazar.gov.tr Erişim: Nisan 2018

www.tuik.gov.tr Erişim: Nisan 2018

9. İLETİŞİM

Pazar Kaymakamlığı

web: <http://www.tokatpazar.gov.tr/>

Tel : 0 (356) 261 20 01

Pazar Belediyesi

web: <https://www.tokatpazar.bel.tr/>

Tel : 0 (356) 261 20 15